

Hallitusneuvos Jarmo Tiukkanen
Maahanmuutto- ja kotoutumisyksikkö

LAUSUNTO

4.11.2025

VN/13/2025
VN/13/2025-TEM-94

HE 143/2025 vp

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Viite: Sivistysvaliokunta keskiviikko 05.11.2025 klo 11.30 / HE 143/2025 vp / Asiantuntijapyyntö

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi esityksestä ja toteaa, että ministeriö on osallistunut esityksen valmisteluun hyvässä yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa.

Esityksellä avattaisiin hallitusohjelman mukaisesti ammatillisen koulutuksen järjestäjille mahdollisuus myydä tutkintoon johtavaa tilauskoulutusta vastaavalla tavalla kuin korkeakouluissa siten, että koulutettavina ovat EU/ETA-kansalaiset. Ammatillisen koulutuksen tilauskoulutusta koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että tilauskoulutusopiskelijoiden oikeuksista ja velvollisuuksista sovitaan entistä paremmin tilaajien ja koulutuksen järjestäjien välisillä sopimuksilla. Lisäksi säädettäisiin koulutuksen järjestäjien velvollisuudesta tiedottaa opiskelijoille heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Kolmannen maan kansalaisille opiskelijoille säädettäisiin lukuvuosi-maksut lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa. Ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja lukiolakiin lisättäisiin säännökset koulutuksen järjestäjien tiedonsaantioikeudesta hakijan, opiskelijan ja hänen perheenkokoajansa oleskelulupatietoihin sekä säännökset koulutuksen järjestäjien oikeudesta luovuttaa oma-aloitteisesti tietoja Maahanmuuttovirastolle.

Maahantulo opiskelutarkoituksessa myös toisen asteen koulutukseen on viime vuosina lisääntynyt, ja on aiheellista tarkastella sitä koskevaa sääntelyä samaan tapaan kuin korkeakoulutuksen osalta on tehty. Kuten esityksessä todetaan, opiskelijoiden globaaliin muuttoliikkeeseen liittyy suurien mahdollisuuksien lisäksi myös potentiaalia hyväksikäyttöön ja vilpilliseen välitystoimintaan. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää myönteisenä tilauskoulutusta koskevan sääntelyn selkiyttämistä siltä osin kuin on tarkoitus vahvistaa opiskelijoiden asemaa ja vähentää tilauskoulutukseen tähän saakka liittyneitä epäselvyyksiä ja mahdollisia väärinkäytöksiä.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että julkiseen talouteen kohdistuvien sopeuttamispaineiden näkökulmasta lukuvuosimaksujen periminen kolmansien maiden kansalaisten korkeakouluopiskelijoiden lisäksi myös toisen asteen opiskelijoilta on perusteltua, vaikka sillä voisi ainakin lyhyellä aikavälillä olla jossain määrin Suomeen tuloa vähentäviä vaikutuksia. On myönteistä, jos lukuvuosimaksujen maksaminen johtaa opiskelijoiden lisääntyvään sitoutumiseen opintojen läpiviintiin ja sitä kautta parantaa mahdollisuuksia työllistyä tai hakeutua jatko-opintoihin Suomessa valmistumisen jälkeen. Tämä koskee erityisesti ammatilliseen koulutukseen hakeutuvia. Työvoimapula-alojen osaamistarpeisiin vastaamiseksi työ- ja elinkeinoministeriö pitää

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Aleksanterinkatu 4
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

kirjaamo.tem@gov.fi
www.tem.fi

kannatettavana, että työperusteisella oleskeluluvalla oppisopimuskoulutukseen tulevat henkilöt on suljettu lukuvuosimaksullisuuden ulkopuolelle.

Lukiokoulutukseen tulo suoraan ulkomailta on ilmiönä erityinen, koska tulijat ovat usein alaikäisiä, eikä heillä tavallisesti ole laillista huoltajaa Suomessa. Kuten esityksessä todetaan (s. 31), näiden alaikäisten henkilöiden maassa oleskeluun onkin liittynyt korostunutta huolta ja epäselvyyttä viranomaisten keskuudessa. Työ- ja elinkeinoministeriö yhtyy esityksen analyysiin alaikäisten maahantuloon liittyvistä periaatteellisista ja käytännöllisistä haasteista. Lukuvuosimaksujen käyttöönoton voi olettaa vähentävän alaikäisten maahantuloa ainakin lyhyellä aikavälillä, mutta pidemmän aikavälin vaikutuksia on osin vaikeaa ennakoida. Kuten ammatillisen koulutuksenkin kohdalla, vaikutuksia ohjaa merkittävästi esimerkiksi se, kuinka paljon alueellisia apuraha- ja stipendiohjelmia tullaan ottamaan käyttöön. Toisaalta lukuvuosimaksut voivat lisätä opiskelijoiden velkaantumista ja hyväksikäyttöriskiä. Tilannetta on seurattava tältä osin erityisen tarkasti alaikäisten henkilöiden osalta.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että esityksessä lukuvuosimaksuvelvollisuuden maksullisuuden pääpaino on niissä henkilöissä, jotka tulevat maahan juuri opiskelutarkoituksessa. Myös tilapäisten lupien haltijoiden maksuvelvoitetta voidaan pitää perusteltuna esitetyin rajoituksin. Sen sijaan vaikeammin on perusteltavissa se korkeakouluopintojenkin osalta aiemmin omaksuttu ratkaisu, että opintojen perusteella maahan tulleiden perheenjäseninä jatkuvan luvan saaneet ovat lukuvuosimaksuvelvollisia, kun taas muilla perusteilla maahan tulleiden perheenjäsenet – ja ylipäättään maassa eri perusteilla jatkuvalla oleskeluluvalla olevat pääsääntöisesti – voivat opiskella maksutta. Tämä raja on myös omiaan lisäämään koulutuksen järjestäjien hallinnollista taakkaa sen selvittämiseksi, onko yksittäinen henkilö maksujen piirissä vai ei. Sinänsä ratkaisujen on perusteltua olla mahdollisimman samanlaiset sekä korkeakoulujen että toisen asteen maksujen osalta. Nyt valitun ratkaisun vaikutuksia ja mahdollisia vaihtoehtoisia toteutustapoja on syytä tarkastella sääntelyn voimaantulon jälkeen yhdessä korkeakouluja koskevan vastaavan sääntelyn kanssa.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että johdonmukaisuuden vuoksi on tärkeää säätää korkeakouluopintoja vastaavasti, että opiskelijan oleskeluluvan saadakseen on tullut suorittaa toisen asteen oppilaitoksen vaatimat lukuvuosimaksut. Tältä osin esityksessä ehdotetaan myös lisäyksen tekemistä lakiin kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella (719/2018). Lisäksi on huomioitava ns. yhdistelmäladirektiivin sääntely kolmansista maista tulevien työntekijöiden yhdenvertaisesta kohtelusta, joka voi estää lukuvuosimaksujen perimisen lukiokoulutuksesta muilta kuin opiskelun perusteella oleskeluluvan saaneilta.

Työ- ja elinkeinoministeriö kiinnittää lopuksi huomiota lukuvuosimaksuvelvollisuuden henkilölliseen rajaukseen 1. lakiehdotuksen uudessa 105 a §:ssä, säännöksen kirjoitustapaan. Sen 1 momentin luettelossa nimittäin osin mainitaan perheenjäsenet, että hekin ovat lukuvuosimaksuvelvollisuudesta vapautettuja, mutta ei kaikilta osin. Kun asiasta ei kirjoiteta kohdassa, on kuitenkin sen säännöskohtaisissa perusteluissa asia todettu ja ikään kuin siten, että asiasta säädettäisiin laissa. Tämä saattaa olla koulutuksen järjestäjille, jotka joutuvat tulkitsemaan, kuka on lukuvuosimaksullinen ja missä tilanteessa, ongelmallinen esitystapa laissa. Toisaalta asiasta pitäisi näkemyksemme mukaan säätää laissa, eikä sen perusteluissa. Toisaalta myös tiedot ovat olennaisia Maahanmuuttovirastolle opiskelija- ja tutkijalain 7 a §:n muutosehdotuksen johdosta, kun uutena edellytyksenä oleskeluluvan myöntämiselle on tieto siitä, onko toisen asteen koulutukseen osallistuva maksanut lukukausimaksuja. Jos koulutuksen järjestäjille jää epäselvyyksiä siitä, kuka on lukuvuosimaksuvelvollinen ja missä tilanteessa, saattavat he epähuomiossa tulkita perheenjäsenten kohdalla asiaa väärin.